

การรับมือกับการถูกกลั่นแกล้งทางสังคม : การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงสดจากเรื่องเล่า การรับมือกับการถูกกลั่นแกล้งประสบการณ์ส่วนตัว

Writing a Coping With Social Bullying : Creating Performance Art From Narratives of Personal Experience

จุฑาพิชญ์ อุสาหะ¹ และ พรรัตน์ ดำรุง²

Jutaphit Usaha and Pornrat Damrhung

^{1,2}ภาควิชาศิลปะการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,2}Department of Dramatic Arts, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

E-mail : ¹jpusaha.bber@gmail.com

(Received : Nov 12, 2024 Revised : Dec 12, 2024 Accepted : Dec 12, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางศิลปะที่บูรณาการข้ามศาสตร์ระหว่างศิลปะการแสดงสด กับศิลปะการละคร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างผลงาน “ศิลปะการแสดงสด” ด้วยสื่อศิลปะหลายรูปแบบ และประยุกต์ใช้กลวิธีของศิลปะการละคร ได้แก่ การเล่าเรื่อง และการแสดง เพื่อนำเสนอผลงาน ศิลปะการแสดงสด จากเรื่องเล่าส่วนตัวและความทรงจำ โดยกำหนดประเด็นหลักที่จะสื่อสาร ได้แก่ การกลับไปทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น ได้ทำความเข้าใจกับอดีต การเยียวยาและการรับรู้บริบทของ “ครอบครัว” ที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่อก้าวผ่านผ่านเวลาที่ยากลำบาก

ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลงาน “ศิลปะการแสดงสด” ที่ใช้หลักของการเล่าเรื่องและการแสดงทางศิลปะการละคร จะสามารถสื่อสารและสร้างประสบการณ์การรับรู้ในการรับมือกับเหตุการณ์ร้าย ๆ ที่เกิดขึ้นจากการถูกกลั่นแกล้งทางสังคมให้กับผู้ชมแต่ละบุคคลในขณะชมการแสดง ทำให้เกิดแรงบันดาลใจและ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ชมในการรับรู้เรื่องราวที่เป็นประเด็นทางสังคมนำไปสู่การก้าวผ่านความรู้สึกอันเป็นทุกข์ของตนได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ : วิจัยทางศิลปะ บูรณาการข้ามศาสตร์ ศิลปะการแสดงสด , ศิลปะการละคร , การรับมือกับการถูกกลั่นแกล้งทางสังคม

Abstract

This Artistic research is an interdisciplinary study integrating live performance art with theatre arts. Its objective is to create a live performance art piece using diverse artistic mediums and applying theatrical techniques such as storytelling and acting. The work will present a live performance art, based on personal narratives and memories, focusing on the themes of revisiting past experiences, understanding the past, healing, and recognizing the context of "family" as a crucial element in creating a safe space to overcome difficult times.

The researcher anticipates that the live performance art piece, utilizing storytelling and theatrical acting principles, will effectively communicate and create an empathetic experience for audience members regarding the negative impacts of social bullying. The performance art aims to inspire and empower viewers to understand this social issue, leading them to overcome their suffering, both presently and in the future.

Keyword: Artistic Research, Interdisciplinary Study, Performance Art, Theatre Arts, Coping with Social Bullying

บทนำ

การถูกกลั่นแกล้งในสังคมไทยยุคปัจจุบันยังเป็นปัญหาสำคัญที่ยังปรากฏอยู่ เหตุการณ์หรือสถานการณ์การถูกกลั่นแกล้งกลายเป็นประสบการณ์ความทรงจำที่เลวร้ายอันก่อให้เกิดบาดแผลภายในจิตใจของผู้คนที่เป็นผู้ถูกกระทำ ความรู้สึกเจ็บปวดจากการถูกด้อยค่าและความทุกข์จะยังคงอยู่กับผู้ถูกกระทำแม้เวลาผ่านไป

ความทรงจำอันเลวร้ายดังกล่าวจึงต้องใช้ความเข้มแข็ง พลังร่างกาย แรงใจ ความเข้าใจทั้งจากตัวบุคคลผู้ถูกกระทำรวมถึงบุคคลที่ใกล้ชิดเพื่อจัดการ ดูแลสถานะและความรู้สึกเชิงลบที่แตกต่างกันเฉพาะบุคคล ปรับไปในทิศทางเชิงบวกมากยิ่งขึ้น เพราะผู้วิจัยเชื่อว่าผู้คนย่อมมีความเข้มแข็งในการรับมือสภาวะยากลำบากได้แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของช่วงชีวิตที่พยายามก้าวผ่านความรู้สึกเลวร้ายเหล่านั้น ด้วยการที่ต้องเผชิญหน้ากับความรู้สึกเจ็บปวด การถูกด้อยค่า และขณะเดียวกันการไม่ยอมแพ้ต่อสถานการณ์การถูกกลั่นแกล้งที่ตนเองเผชิญในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้เข้าใจความสำคัญของการก้าวข้ามสถานการณ์ ว่าการโอบกอดให้กำลังใจตนเอง รับรู้ถึงความห่วงใยของผู้คนใกล้ชิด แรงบันดาลใจที่อบอุ่น ที่มาของปัญหา และการเยียวยาอย่างมีขั้นตอน นำไปสู่การก้าวผ่านของตนเองในการรับมือต่อเหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อดำรงชีวิตต่อไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ผู้วิจัยในฐานะศิลปินที่เคยสร้างสรรค์ผลงานแบบศิลปะแสดงสดและสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีในสาขานี้ เมื่อได้มาศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในสาขาศิลปะการละคร ผู้วิจัยได้พบว่าศาสตร์ศิลปะการละครให้ความสำคัญกับการสื่อสารและสามารถนำเสนอสาระสำคัญผ่านการสร้างผลงานการแสดง ซึ่งเป็นกลวิธีที่น่าจะนำมาปรับใช้ในการพัฒนาศิลปะแสดงสด เพื่อสื่อสารสาระหรือประเด็นที่ต้องการได้ความชัดเจนขึ้น

ในหนังสือเรื่อง การแสดง / Performance: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพอร์ฟอร์แมนซ์ (2563) ธนัชร กิตติก้อง ได้กล่าวถึง ศิลปะแสดงสด (Performance Arts)* ว่าเป็น “ศิลปะที่มีรากฐานเชื่อมโยงและพัฒนาจากสาขาวิชาทัศนศิลป์ (Visual Art) ที่อาศัยการแสดงเป็นองค์ประกอบในการถ่ายทอดหรือสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ” (2563, หน้า91) นอกจากนี้ปริญญาภัทร์ นิธิภทรอนันต์ (2560, หน้า 50) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่าศิลปะสื่อการแสดงสด** นั้นมักจะเน้นสื่อสารกับผู้ชมโดยตรงในช่วงเวลาขณะที่มีการนำเสนอหรือให้ผู้ชมมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อสื่อสารความคิด (Idea) และ กระบวนทัศน์ (Paradigm) ของศิลปินผู้สร้างงาน การแสดงในรูปแบบนี้จึงมี “ลักษณะของการวิพากษ์อยู่ในตัว” บ่อยครั้งที่จะถูกนำมาใช้ในการเรียกร้องประเด็นต่าง ๆ ในสังคม

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างสรรค์ “ศิลปะแสดงสด” ด้วยสื่อทางศิลปะหลายรูปแบบ และประยุกต์ใช้กลวิธีของศิลปะการละครเพื่อเล่าเรื่องจากความทรงจำ กำหนดประเด็นหลักที่จะสื่อสาร โดยคาดหวังว่าผลงาน “ศิลปะแสดงสด” ที่พัฒนาขึ้น จะสามารถสื่อสารประเด็นสำคัญจากเรื่องเล่าส่วนตัวในความทรงจำหลายชิ้นที่ผู้วิจัยคัดเลือกไว้ ตลอดจนประสบการณ์การรับมือกับเหตุการณ์ร้าย ๆ ที่เกิดขึ้นจนสามารถก้าวผ่านช่วงเวลาเหล่านั้นมาได้ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าผลงาน “การแสดงสด” ที่สร้างขึ้นนี้จะประโยชน์สำหรับผู้ชมในการรับรู้เรื่องราวที่เป็นประเด็นทางสังคมนำไปสู่การก้าวผ่านของตนเองในความรู้สึกอันเป็นทุกข์ โดยการรับมือต่อเหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อดำรงชีวิตต่อไปทั้งในปัจจุบันและอนาคตซึ่งมีความสำคัญยิ่งในปัจจุบัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การแสดงสด	หมายถึงตัวผลงานการแสดงในสาขาศิลปะแสดงสด ที่ในงานวิจัยนี้ เป็นผลงานการแสดงสด ที่เป็นผลงานวิจัย ที่ประกอบด้วย กระบวนการทำงานสร้างบท รวบรวมประสบการณ์ ส่วนตัวและคัดสรรคำมาใช้เพื่อ นำเสนอเป็งานการแสดงสด และรวบรวมข้อมูลที่สังเคราะห์จากการเสวนาหลังการแสดงแบบสอบถามจากผู้ชม มาใช้ในการเขียนรายงานวิจัย
ศิลปะแสดงสด	เป็นคำที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในงานวิจัยนี้ เนื่องจากยังไม่มีนิยามคำศัพท์ นี้ที่มีการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ในวงวิชาการด้าน ทัศนศิลป์ ผู้วิจัยเลือกใช้คำนี้ เนื่องจากมีหนังสือ

การแสดง / Performance: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพอร์ฟอร์แมนซ์ ของธนัชพร กิตติ
ก้อง เขียนถึง การแสดง ทั้งที่เป็น ศิลปะการแสดงสด (Performance Art) และศิลปะการแสดง
(Performing Arts) เป็นเล่มแรกและผู้วิจัยใช้ หนังสือเล่มนี้ในการอ้างอิง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ค้นคว้ารูปแบบศิลปะการแสดงสด (Performance Arts) และทฤษฎีทางด้านศิลปะการละครเกี่ยวข้อง
2. กลวิธีเล่าเรื่องทางศิลปะการละครและการนำมาใช้สร้างสรรค์การแสดงสดจากเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนตัวที่มีประเด็นการกลั่น
แกล้งทางสังคม

ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ที่บูรณาการข้ามศาสตร์ระหว่าง ศิลปะการแสดงสด แบบทัศนศิลป์ กับศิลปะการละคร ที่
เน้นการปฏิบัติเป็นกระบวนการทำงานวิจัย ในกรอบแนวคิดการวิจัยทางศิลปะ (Artistic Research) งานวิจัยชิ้นนี้ ใช้หลักคิดด้านการสร้าง
บท และ พัฒนาโครงสร้างการแสดง ของศิลปะการละคร มาปรับใช้ในการสร้างผลงานแบบศิลปะการแสดงสด (Performance Art)

แต่ในกระบวนการสร้างงาน ผู้วิจัยสร้างบทจากบันทึกความทรงจำจากเรื่องเล่าส่วนตัว โดยนำความทรงจำหลายช่วงมาเรียงร้อย
กัน และสื่อสารเป็นบทกวีทั้งที่เป็นการแสดงสด และ ทำงานผ่านคลิป ผู้วิจัยหยิบยืมหลักการแสดง-ละครเล่าเรื่อง (Story Theatre) การ
ใช้ “สิ่งของและภาพถ่าย-คลิปในอดีต” มานำเสนอเพื่อสื่อเรื่องราว และเชื่อมต่อ ด้วยบทสนทนา ระหว่างศิลปิน กับ ตัวละครในความทรง
จำเกี่ยวกับ “คุณยาย” ผู้เป็นแรงบันดาลใจในการรับมือกับภาวะที่มีความทุกข์ใจ อันเนื่องมาจากการถูกกลั่นแกล้งทางสังคม

ผลงาน ศิลปะการแสดงสด My Wonderful Little Wei Po เปิดแสดงที่ 1559 จำนวน 3 รอบ ในวันที่ 21 กันยายน 2567 และ วันที่
22 กันยายน 2567 มีผู้ชม 39 คน และ หลังการแสดง มีการเสวนา โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รอบที่ 1 นิกรแซ่ตั้ง ศิลปินศิลปาธร อาจารย์
พิเศษภาควิชาศิลปะการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รอบที่ 2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุขุมล นิสิตถรณ์นันท
อาจารย์หัวหน้าภาคโครงการจัดตั้งภาควิชาสื่อผสม คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และรอบที่ 3 ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร. วรศักดิ์ ผดุงเศรษฐกิจ อาจารย์ประจำแขนงวิชาศิลปะการละครและความเป็นผู้ประกอบการ สร้างสรรค์ ภาควิชา
ศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ทั้ง 3 รอบมีผู้ชม รอบละ 20-22 คน เพื่อการประเมินผล รวบรวมข้อมูล จากการะบวนการ
ซ้อม ปัญหาในการพัฒนาบท การทำคลิป ปัญหาในการแสดง และกระบวนการแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล จาก แบบสอบถาม ของผู้ชม และ
การเสวนา หลังการแสดง นำมาประมวล เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นรายงานวิจัย

ผลการงานวิจัย

ผลงานสร้างสรรค์ ได้แก่ บทสำหรับการแสดง My Wonderful Little Wei Po และ ตัว ศิลปะการแสดงสด ที่เกิดขึ้นแต่ละรอบ การ
เรียนรู้จากการพัฒนาผลงาน การสร้างบท และ การแสดง เป็นผลงานที่เกิดขึ้น สื่อสาร กับผู้ชมในเวลาชั่วขณะ ที่ทำการแสดง เป็น
ประสบการณ์ ร่วม ระหว่าง ผู้แสดง กับผู้ชม เช่นเดียวกับ การเสวนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แสดง และ ผู้ชม ได้ร่วมแสดงทัศนะ วิพากษ์
ผลงาน และ แสดงความคิดเห็น

จากผลการทำแบบสอบถามในคำถามทั้งสามหัวข้อ จะเห็นได้ว่าผลตอบรับแต่ละข้อนั้นสอดคล้องกันในการความคิดเห็นที่ตรงกันไป
ในทิศทางเดียวกัน แต่ก็มีผู้ชมบางคนได้รับสาร การตีความ ความเข้าใจ หรือการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย ทำให้สิ่งที่ผู้วิจัย
ต้องการนำเสนอเป็นไปตามคาดหวัง และทำให้เกิดการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นไปตามรูปแบบเนื้อหา การแสดง
ประเด็น และการใช้สื่อที่ต้องการแสดงออกผ่านการแสดงในหัวข้อ การรับมือกับการถูกกลั่นแกล้งทางสังคม : การสร้างสรรค์
ศิลปะการแสดงสดจากเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนตัว

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการแสดงสดของผู้วิจัย สามารถหาคำตอบได้ในระหว่างช่วงพัฒนาผลงานและผ่านการแสดง จากมุมมอง
ตนเองและผู้ชม ในหัวข้อ “การรับมือการถูกกลั่นแกล้งในสังคม : การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงสดจากเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนตัว” ได้
ชัดเจน การลงมือปฏิบัติงานในช่วงพัฒนาบท และการแสดงทำให้ต้องไตร่ตรองเรื่องราวในความทรงจำ เกิดการตระหนักรู้เกี่ยวกับสิ่งที่

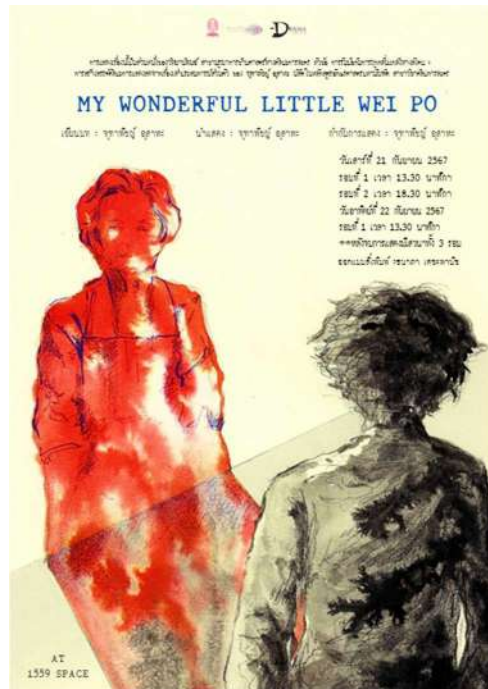

เกิดขึ้นในช่วงต่างๆ และนำมาเล่าเรียงเรียงใหม่ สร้างเป็นประสบการณ์สำหรับผู้วิจัยและผู้ชมการแสดง ก่อให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับสมรรถนะในการเขียน การสร้างบทกวีจากภาวะ และความรู้สึกต่างๆ มองเห็นคุณค่าในตนเองในฐานะศิลปินผู้สร้างบท และกล้าท้าทายตนเองการออกแบบพัฒนารูปแบบการนำเสนอผลงานผ่านโครงสร้างของบทกวี เรื่องเล่า และการเคลื่อนไหวที่ถูกขยายเป็นภาพศิลปะการจัดวางลำดับเรื่องเล่าด้วยสื่อเสียง ภาพถ่าย คลิปวิดีโอในแต่ละช่วงที่ถ่ายทอด

การผสมผสานรูปการแสดงสดกับการเล่าเรื่อง และการแสดงในแบบศิลปะการละคร ทำให้การการวัดผลของงานนี้มีไม่เพียงการวัดผลจากความคิดเห็นผู้ชมเพียงเท่านั้น แต่เป็นการประเมินจากการแลกเปลี่ยนทัศนะในวงเสวนากับผู้ทรงคุณวุฒิ จากศิลปินศิลปิน อาจารย์ทางสาขาศิลปะ และ ศิลปะการแสดง สำหรับผู้วิจัยการวัดผลมีความสมบูรณ์ และประสบความสำเร็จในการผนวกวิธีการโครงสร้างที่วางและออกแบบการแสดง ทำให้อย้อนกลับไปทบทวนเพื่อตักตะกองผลงานที่ผ่านมาในฐานะผู้สร้างสรรค์ผลงาน วิธีการสื่อสาร นำผลประกอบการมาอธิบายประมวลผล การสร้างสรรค์ผลงานก่อนที่จะเริ่มสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์มีความแตกต่างอย่างชัดเจนทั้ง การสื่อสาร แนวการนำเสนอและการสร้างเรื่องเล่าที่ต้องปรากฏในการแสดง เนื้อหาการออกแบบการแสดง อาทิ การสื่อสารในความเป็นบทกวีที่มีความนามธรรมเน้นการตีความมากกว่าความเข้าใจในความตรงไปตรงมา เน้นการปฏิบัติการแสดงจากการกำกับเป็นห่วงของวงค์สัญญา ไม่เป็นตอนที่ปะติดปะต่อเชื่อมโยงกัน การสร้างเหตุการณ์ฉับพลัน ตัวละครเป็นบุคคลหรือสภาวะที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่ในการสร้างสรรค์การแสดงในวิทยานิพนธ์นี้ ต้องมีส่วนสามารถสร้างเรื่องเล่าให้มีความเข้าใจง่ายแบบหนึ่ง ถอดเรื่องราวจากกวีผสมผสานการวาง การกระทำที่เป็นรูปธรรม ตรงไปตรงมาในการสื่อสารให้เกิดการถกคิด การวาดโครงสร้างของตัวละครที่นำแนวทางศิลปะการแสดงเข้ามาเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนเชื่อมโยงเรื่องราวและตัวละครสิ่งหนึ่งไปสู่สิ่งหนึ่งเข้าด้วยกัน แต่ยังคงความเป็นทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดงสดในการนำเสนอสื่อ การจัดวาง ลวดลายและคลิปวิดีโอที่สร้างขึ้น

การสร้างสรรค์การแสดงนี้ตลอดระยะเวลาแต่ละรอบการแสดงทั้งหมด 3 รอบ ระหว่างการแสดงเกิดเหตุการณ์ในแต่ละช่วงการแสดงที่มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ความสดใหม่ในการแสดงถึงแม้จะมีการวางแผนแต่ละจุดการแสดงให้เป็นในทิศทางเดียวกันของการสื่อสาร แต่ก็เกิดความแตกต่างขึ้นในแต่ละรอบที่ไม่เหมือนกัน แล้วแต่เหตุ ปัจจัยและช่วงเวลา

ความรู้สึกในการเตรียมตัวก่อนแสดงจนกระทั่งออกไปยืนอยู่หน้าพื้นที่การแสดง มวลอารมณ์ความรู้สึกต่อนื่องานที่เพิ่มมากขึ้นจากเรื่องเล่าที่มาจากประสบการณ์ของตนเอง บางครั้งมีความประหม่า บางครั้งมีความรู้สึกจมดิ่ง การร้องให้ที่ตึงตึงพุงให้สามารถแสดงจนจบ และ ต้องการที่จะสื่อสารความต้องการของตัวละคร จากเรื่องไปยังผู้ชมได้รับสารทั้งหมด ในช่วงความแตกต่างของแต่ละการเกิดขึ้นนั้น ทั้ง 3 รอบจะมีจุดที่สร้างการสื่อสารสูงสุดของการแสดงแตกต่างกันไป ในแต่ละรอบและไม่ใช่ช่วงเดียวกัน ทำให้ต้องมีสติในการหาจุดสำคัญในแต่ละช่วงที่สร้างความหมายในแต่ละวรรคตอน การอยู่กับเรื่องราว การสื่อสารกับผู้ชม

ภาพที่ 1 ภาพโปสเตอร์การแสดงเรื่อง My Wonderful Little Wei Po
ที่มา : ธนาภา เตชะพานิช)

ภาพที่ 2 ภาพการแสดงครั้งที่หนึ่ง ช่วงที่ 1 ลาก่อนผ่อ วันที่ 21 กันยายน 2567
ที่มา: นางสาวสมหญิง ทองคำ

ภาพที่ 3 ภาพการแสดงครั้งที่สอง ช่วงที่ 2 ความทรงจำที่เจ็บปวด: การต่อสู้ในใจฉัน วันที่ 21 กันยายน 2567
ที่มา : นางสาวสมหญิง ทองคำ

ภาพที่ 4 ภาพการแสดงครั้งที่สอง ช่วงที่ 2 ความทรงจำที่เจ็บปวด: การต่อสู้ในใจฉัน วันที่ 21 กันยายน 2567
ที่มา : นางสาวสมหญิง ทองคำ

ภาพที่ 5 การแสดงครั้งที่สอง ช่วงที่ 3 ผ่อในความทรงจำ ผ่อในจินตนาการ วันที่ 22 กันยายน 2567

ที่มา : นางสาวสมหญิง ทองคำ

อภิปรายผล

การสร้างสรรคผลงานศิลปะแสดงสดของผู้วิจัย เป็นการปฏิบัติงานวิจัยทางศิลปะ โดยผู้วิจัยใช้การลงมือสร้างงานศิลปะ ตั้งแต่การท่าบทรในลักษณะต่างๆ การออกแบบการแสดง การฝึกทักษะการแสดงและการเล่าเรื่องในแบบศิลปะการละคร การใช้ทักษะในสายศิลปะแสดงสดในการออกแบบ และสร้างบรรยากาศ และพัฒนามีเดีย คลิปสั้น คลิปเสียง และการใช้ร่างกายในการเล่าเรื่องราว ความรู้สึกต่างๆ ในรูปแบบลีลา การเคลื่อนไหว

กระบวนการทำงานที่เน้นการสร้างศิลปะต่างรูปแบบ สามารถหาคำตอบระหว่างการพัฒนาผลงานและผ่านผลงานการแสดง โดยมีการนำเสนอ การแสดงในพื้นที่ที่ผู้วิจัยเป็นผู้แสดงและมีผู้ชมเป็นผู้ร่วมประสบการณ์การรับรู้ งานวิจัยในหัวข้อ “การรับมือการถูกกลั่นแกล้งในสังคม : การสร้างสรรค์ศิลปะแสดงสดจากเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนตัว” ได้ชัดเจนในรูปแบบหนึ่ง

จากการตระหนักรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้วิจัยและผู้ชมการแสดง ทำให้ผู้วิจัยสามารถรับรู้ถึงความรู้ความสามารถของตนเอง ในฐานะผู้สร้างบทการแสดง จากบทกวี บทบันทึก และคลิปการแสดง ผู้วิจัยสามารถออกแบบและพัฒนาการนำเสนอผลงานผ่าน การแสดง การพูดบทกวี เรื่องเล่าผ่านการเคลื่อนไหวที่ถูกขยายเป็นภาพศิลปะการสื่อสารหลายลักษณะ ลำดับขั้นตอนในเรื่องเล่าไม่ได้ต่อเนื่อง แต่ย้อนอดีต ต่างเวลา เชื่อมด้วยสื่อเสียง ภาพถ่าย คลิปวิดีโอ ในแต่ละช่วงที่ทำการแสดง

การสร้างสรรคการแสดงนี้ใช้รูปแบบจากสมมติฐานข้างต้น การผสมผสานรูป ศิลปะแสดงสดและการเล่าเรื่องจากศิลปะการละคร ใช้การฝึกซ้อม การเตรียมตัวของผู้แสดง ให้รู้ตัวทั่วพร้อม และต้องการสื่อสารความหมายมีความจริงใจในทุกคำพูด ในฐานะผู้เล่า และในฐานะตัวละครในแบบศิลปะการละคร

การสร้างสรรคผลงานก่อนการทำวิทยานิพนธ์ มีความแตกต่างอย่างชัดเจน ทั้งในวิถีของการสื่อสาร วิธีการเตรียมตัวในการแสดง และการสร้างบท และเนื้อหาที่ปรากฏในการแสดง อาทิ ในวิถีของศิลปะแสดงสด การสื่อสารผ่านบทกวีที่มีความเป็นนามธรรม การกำกับชิ้นงานเป็นห่วงของภวังค์ สัญญะ และไม่ปะติดปะต่อ การสร้างเหตุการณ์ฉับพลัน ตัวละครเป็นบุคคลหรือสภาวะที่ไม่สามารถจับต้องได้

แต่ในการสร้างสรรคการแสดงในวิทยานิพนธ์นี้ แม้จะแบ่งเป็นช่วงๆ แต่การสร้างเรื่องเล่า มีการตีความ สื่อความหมายให้เกิดการสื่อสารกับผู้ชม ถอดเรื่องราวจากบทกวีทุกช่วง เพื่อสื่อความ สื่อสารให้เกิดการถกคิด การพัฒนาจุดมุ่งหมายของตัวละคร ใช้หลักของศิลปะ

การละครเข้ามา เพื่อเชื่อมเรื่องราวและตัวละคร จากช่วงหนึ่งไปสู่อีกช่วงหนึ่ง แต่ยังคงความเป็นทัศนศิลป์และศิลปะการแสดงสดในการนำเสนอ การออกแบบจัดวาง ลวดลายรายละเอียดและศิลป์วิทัศน์ที่สร้างขึ้น

การสร้างสรรคผลงานการแสดงนี้ เป็นการสร้างสรรค์จากจุดเริ่มต้นของการบันทึกหรือ “Journal” ที่มีเรื่องราว เหตุการณ์ สะท้อนใจที่ผู้วิจัยได้ประสบพบเจอ หลังจากที่ได้สร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง พบว่า ความเป็นจริงของสังคม บาดแผลที่เกิดขึ้นต่อตัวเราเองนั้นไม่มีทางจางหายไปได้หมด มีเพียงวิธีการรับมือในรูปแบบต่าง ๆ ยอมรับที่จะก้าวผ่านช่วงเวลานั้นไปได้ แต่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจะยังคงอยู่ในความทรงจำที่สามารถรู้พื้นได้ตลอด เพียงแต่เพราะทุกคนหรือผู้วิจัยได้เติบโตขึ้น บาดแผลก็ได้เลื่อนลงผ่านการหาเหตุผลและทำความเข้าใจ เชื่อมั่นในตนเอง รวมถึงความรักจากบุคคลสำคัญในชีวิต การไม่จางหายจากชีวิตอย่างถาวรนี้ ผู้วิจัยได้เห็นความจริงที่ว่า ตลอดช่วงเวลาของแต่ละช่วงอายุนั้น บางส่วนก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ การกระทบกระเทือนจิตใจ เป็นส่วนหนึ่งของการมีชีวิต การสร้างเกราะป้องกันแบบใดแบบหนึ่งจนหลอมรวมเป็นตัวตนอย่างแท้จริง หากยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น และกล้าที่จะละทิ้งออกไปย่อมสามารถพบแนวทางในการดำเนินชีวิตไปยังปัจจุบันข้างหน้าได้

ในมุมมองทัศนคติของผู้ชมต่อเนื้อหาการแสดงหลังชมและมีการพูดคุยแสดงความคิดเห็นแตกต่างกัน ผู้ชมได้เดินทางร่วมกับการแสดง มีทั้งอารมณ์รู้สึกปลอบใจตนเอง คิดคำนึงถึงบุคคลสำคัญ เข้าใจประเด็นเหตุการณ์ที่ประสบพบเจอไปในทิศทางที่ตั้งคำถาม เช่น ใครกันเป็นแรงผลักดันในชีวิต คนเราสามารถผ่านเรื่องราวความทุกข์มาได้อย่างไหนดังจริงหรือไม่

งานวิจัยนี้สามารถนำเสนอผลงานการสร้างสรรคของผู้วิจัยที่มีทัศนคติการมองที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการรับมือกับประเด็นปัญหาจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคม ผ่านวิธีนำเสนอการเล่าเรื่องและการแสดง การผสมผสานศิลปะแสดงสดกับการเล่าเรื่องทางศิลปะการละครผ่านประสบการณ์ส่วนตัวที่ผู้สร้างสรรค์สามารถเชื่อมต่อกับความทรงจำในอดีตกับความรู้สึกในปัจจุบัน รวมถึงสร้างการสื่อสาร “เรื่องราว” โดยใช้การสำรวจผ่านอัตชีวประวัติและความสำคัญของครอบครัวผ่านเส้นเรื่องความรักหลักจากกาย เชื่อมไปถึงความสัมพันธ์ของครอบครัว ทำให้ผู้ชมเกิดการรับรู้และสามารถเทียบเคียงประสบการณ์ส่วนตัวที่อาจมีความใกล้เคียงกัน เพื่อสื่อสารประเด็นการถูกกลั่นแกล้งในสังคม รวมถึงการรับมือกับบาดแผลทางจิตใจที่เกิดขึ้นด้วยงานแสดงนี้ ทำให้ผู้ชมได้สัมผัสและร่วมรู้สึกถึงประสบการณ์การเผชิญหน้าและการเยียวยาตนเอง ซึ่งเกิดจากการรู้จักและยอมรับคุณค่าของตัวเอง โดยใช้ศิลปะการแสดงเป็นเครื่องมือในการเปิดมุมมองใหม่เกี่ยวกับปัญหาทางสังคม และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชมในการรับมือกับความเจ็บปวดในชีวิตได้

จากการค้นคว้าข้อมูลผู้วิจัยได้นำวิธีการของศาสตร์การแสดงทั้ง 2 สาขาได้แก่ ศิลปะแสดงสด และศิลปะการแสดง ในที่นี้คือ มีเชื่อมโยงผสมผสานกันในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง อ้างอิงจากตารางข้างต้นตามข้อแตกต่างของคุณสมบัติ 2 สาขา ผู้วิจัยได้เครื่องมือดังนี้

1. เน้นการผสมผสานระหว่างตัวบทพูด ลักษณะวรรณกรรมผ่านการถอดความจากบทกวีที่สร้างห้วงภาวะการแสดงในแต่ละช่วงให้เกิดความรู้สึกในการสร้างการรับรู้และเทียบเคียงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในการแสดง
2. การผลิตการแสดงจากความรู้ข้ามศาสตร์ร่วมกันระหว่างศิลปะแสดงสดและศิลปะการแสดง/การละคร เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของผลงาน กระบวนการสร้างเรื่องเล่า การสร้างตัวละคร ความต้องการที่ต้องการสื่อ การจัดวางพื้นที่ การให้ความหมายต่อเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ที่นำมาใช้เล่าและสื่อความรู้สึกนึกคิดในการแสดง และกระบวนการประสานความรู้ของทั้งสองส่วนทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วม และเข้าใจสารที่ต้องการสื่อได้มากขึ้น
3. ความสัมพันธ์ระหว่าง “พื้นที่ และ เวลา” ในขณะทำการแสดง และเวลาที่เกิดขึ้นในศิลปะแสดงสด เป็นพื้นที่ และ เวลา ช่วงขณะการแสดงที่เป็นปัจจุบัน ณ ขณะ ระหว่างความสัมพันธ์ของผู้เล่าเรื่อง/ตัวละคร สิ่งที่เกิดขึ้น-ความหมาย-ความรู้สึก และการอยู่ร่วมกันกับผู้ชมที่กำลังมีประสบการณ์-ร่วมรู้สึกในพื้นที่การแสดง ผ่านเรื่องเล่าแห่งความทรงจำ บทกวี การแสดง สัญลักษณ์ การเคลื่อนไหว และ คลิปสั้น ทั้งที่เป็นเสียงและภาพ และ คลิปเสียงที่ออกแบบ ร้อยเรียงกัน
4. ผู้วิจัยนำวิธีการถอดความหมายในสิ่งที่ต้องการสื่อสารในการแสดงละครมาใช้เข้าร่วมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ให้ผู้ชมใกล้ชิดเป็นหนึ่งในผู้สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในศิลปะแสดงสดครั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นึกคิด ตั้งคำถามที่มาของเนื้อหา ความหมาย ประสบการณ์ร่วมที่มีผลต่อความรู้สึก นึกคิด รับรู้ในการแสดงและหาคำตอบไปพร้อมกันในการแสดง

จากเครื่องมือและวิธีการที่ผู้วิจัยนำมาใช้ทั้งหมดนี้ในการสร้างสรรค์การเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัย และได้นำเสนอ ผลงานการแสดงที่ผสมผสานแนวทางของศาสตร์สาขาศิลปะแสดงสดทางด้านทัศนศิลป์กับศาสตร์สาขาศิลปะการละครหลาย

ขั้นตอนโดยยึด การสร้างผลงานผ่านการเล่าเรื่องและตีความทางการแสดงละครเป็นหลัก ทำให้ศิลปะแสดงสดชิ้นนี้แตกต่างแต่สามารถสื่อสาร ความรู้สึกนึกคิดของผู้วิจัย สื่อสาร สร้างการรับรู้ แก่ผู้ชมจากประสบการณ์การรับมือต่อการถูกกลั่นแกล้งทางสังคมของผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

ธนัพร กิตติก่อ. (2563). *การแสดง / Performance: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพอร์ฟอร์แมนซ์*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยของแก่น.
ธนพล สามทองกล้า สรร ถวัลย์วงศ์ศรี. (2563). การสร้างสรรค์สตรีทแดนซ์ร่วมสมัย “เดี่ยวเพชร”. *วารสารศิลปปริทัศน์*, 8(2), 87-98.
ปริญญาภัทร์ นิธิภัทรอนันต์. (2560). *อารมณ์ เทวนารี : อำนาจแห่งอัตถิภาวะ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ ปริญญา
ดุษฎีบัณฑิตคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.